

М. А. Кирилюк
канд. філол. наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

Від мови до культури, через культуру до мови: країнознавчий зріз

Статус країнознавства як навчальної дисципліни в структурі іншомовного навчання, його специфіка у порівнянні з суто мовними дисциплінами нерідко стають предметом дискусій дослідників у цій галузі та методистів. Немає єдності підходів стосовно диференціації між країнознавством (КЗ) та лінгвокраїнознавством (ЛКЗ). Відмінність між ними бачиться у зв'язку із мовою і вважається, що останнє більш тісно з нею пов'язане. Стосовно навчальних цілей, то для ЛКЗ вони бачаться як передусім мовні, а для КЗ як виховні та освітні. Однак на сьогодні ситуація виглядає не так однозначно.

В наш час можна констатувати певну переорієнтацію традиційного країнознавства від передачі фактичних знань, яким воно було в 80-ті, 90-ті роки минулого століття, в напрямку розширення концепції цієї галузі. У Німеччині нинішнє зростання інтересу до країнознавства відбувається в руслі ідей міжкультурного навчання (*interkulturelles Lernen*). При цьому повному визначаються його зміст, цілі, методи та статус як навчальної дисципліни. У зв'язку із такою новою орієнтацією йдеться уже про міжкультурне країнознавство (*interkulturelle Landeskunde*), що демонструють його сучасні дефініції.

Так, відомий германіст Ханс-Юрген Крумм (*Krumm, H.-J.*) у своєму визначенні КЗ констатує, що “...*in den Deutschunterricht integrierte Landeskunde erfordert einen interkulturellen Unterricht, der die Kultur der Zielsprache in Auseinandersetzung mit den Normen der eigenen Kultur zum Thema macht. Das fängt bereits bei den einzelnen Wörtern an: schon Wörter sind Träger spezifischer kultureller Normen und Werten*“, оцінюючи мовний аспект як культурно релевантний, коли навіть окремі слова стають носіями специфічних культурних норм та цінностей. Якраз через мову відбувається систематична зустріч тих, хто навчається, з чужою мовою та культурою,

посилуються, змінюються та замінюються новими існуючі уявлення. На думку цього ж автора, при вивченні іноземної мови відбувається зіткнення з чужою культурою, котра оживає в навчальній комунікації, яка у всіх своїх вимірах виявляється міжкультурною [2, с. 414-417].

Розглядаючи роль КЗ у найширшому розумінні, дослідник констатує, що “ ... *interkulturelle Orientierung des Fremdsprachenunterrichts ist durch ein kulturkontrastives Vorgehen gekennzeichnet, in dem nicht mehr die Information über die andere Kultur, sondern die Sensibilisierung für fremde Kultur, die Sichtbarmachung und der Abbau von Vorurteilen und Klischees und die Entwicklung kritischer Toleranz gegenüber anderen Kulturen im Zentrum stehen* “.

На його думку, ключовим для міжкультурно орієнтованого іншомовного навчання має бути не інформація про іншу культуру, а чутливість до неї, її адекватне сприйняття, руйнування упереджень та кліше, формування критичної толерантності по відношенню до інших культур [2, с. 415].

В свою чергу інші дослідники (*Buttjes, Erdmenger, Pauldrach*) підкреслюють у своїх дефініціях КЗ тісний зв'язок з мовно-культурною практикою, вважаючи його завданням формування міжкультурної компетенції мовними засобами (*sprachlich vermittelte interkulturelle Kompetenz*), і виділяють у класифікації країнознавчих установок такі компоненти, як когнітивний, комунікативний та міжкультурний [1;3]. При таких підходах уже не виникає питання про відмінність між КЗ та ЛКЗ: без лінгвальної складової сучасне КЗ уявити неможливо. Зрештою іноземна мова відкриває доступ до іншої культури, а осучаснене країнознавство є однією із можливих ніш в іншомовному навчанні, де перетинаються і тісно взаємодіють мова і культура.

Література

1. Buttjes, D. Landeskunde-Didaktik und landeskundliches Curriculum. In : Bausch /Christ /Krumm (Hrsg.). Handbuch Fremdsprachenunterricht. 3., überarbeitete und erweiterte Auflage. Tübingen und Basel : A. Francke-Verlag, 1995, S. 142 -149.

2. Krumm, H.-J. Interkulturelle Fremdsprachendidaktik. In : Wierlacher, A, Bogner, A. (Hrsg.). Handbuch interkultureller Germanistik. Stuttgart, Weimar : Verlag J. B. Metzler, 2003, S. 413 -417.
3. Pauldrach, A. Eine unendliche Geschichte. Anmerkungen zur Situation der Landeskunde in den 90er Jahren. Fremdsprache Deutsch. Stuttgart : Klett-Verlag, 1992, Heft 6, S. 4 -11.